

Türkiye Bilim Raporu

Editör: Ufuk Akçığıt, Elif Özcan-Tok
Yayınevi: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara
Basım yılı: 2020
Sayfa sayısı: 105
Dili: Türkçe
ISBN: 978-605-2249-56-7

Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) tarafından yayımlanan Türkiye Bilim Raporu, Chicago Üniversitesi'nden Prof. Dr. Ufuk Akçığıt ve Dr. Elif Özcan-Tok tarafından yürütülen araştırmanın sonuçlarının ortaya konduğu bir rapor olma niteliğine sahiptir. Rapor temelde iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm yazarların analizlerini içermektedir. İkinci bölümde ise konunun yetkin isimleri arasında sayılabilecek ve daha önceki yıllarda rektörlük görevinde bulunan Millî Eğitim Bakan Yardımcısı Prof. Dr. Mahmut Özer'in, Yükseköğretim Kalite Kurulu Başkanı Prof. Dr. Muzaffer Elmas'ın ve Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ömer Demir'in rapor içeriği üzerine eleştirileri/değerlendirmeleri yer almaktadır. Raporun ikinci bölümünün son kısmında tekrar raporun yazarlarına yer verilmektedir. Raporun yazarları, ismi geçen bilim insanlarının değerlendirmelerine yönelik cevaplar ile kapanış yapmaktadırlar. Bu ihtivası gereği rapor diyalektik bir yöntemle ilerleyerek ülkemiz bilimsel literatüründe özgün bir kaynak olarak karşımıza çıkıyor. Özgünlüğün yanında yazar ve değerlendiricilerin karşılıklı bilgi ve veri paylaşımına yer verilmesi de raporun kalitesini artıran bir yöntem olmuştur.

Türkiye Bilim Raporu'nun Prof. Dr. Ufuk Akçığıt ve Dr. Elif Özcan-Tok tarafından hazırlanan kısmının giriş bölümünde raporun amacı anlatılmış ve genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde ise raporun konu aldığı bilimsel çalışmaların önemi vurgulanarak kullanılan veri setlerinin üzerinde durulmuştur. Raporun üçüncü bölümü üniversitelere, dördüncü bölümü ise araştırmacılara ayrılmıştır. Beşinci bölümde teşvik programları ve yasalar gibi hukuki düzenlemelerin üzerinde durulmuştur. Son olarak altıncı bölümde sonuç ve tartışmalar yer almaktadır. Raporun değerlendirmelerinin yer aldığı ikinci kısımda ise alanında yetkin isimlerin raporla ilgili değerlendirmelerine ve değerlendirmelere yönelik yazarların cevap ve yorumlarına yer verilmiştir.

Türkiye Bilim Raporu, bütüncül bakış açısıyla hazırlanmış bir eser olarak ele alınabilir. TÜBA Başkanı Prof. Dr. Muzaffer

Şeker'in takdim bölümünde vurguladığı şekilde raporun ana amacı mevcut durumun detaylı bir analizini ortaya koyarak akademi, bilim ve eğitim alanındaki sorunlara yönelik doğru yol haritasının tespitini sağlamak ve gerekli çözümleri önerileri geliştirmek olarak özetlenebilir. TÜBA'nın Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile belirlenen görevleri, bu tür raporlama çalışmalarının TÜBA'nın kuruluş amaçlarıyla örtüştüğünü gösteriyor. Dolayısı ile raporun, Türkiye'deki bilim camiasındaki yansımalarını bu minvalde okumak mümkündür. Raporun Türkiye'nin özerk ve millî bilimler akademisi tarafından yayımlanması, raporda yapılan analizlerin ve sunulan çözümlerin bir nevi politika belirleyicisi olmayı haiz içerikte olduğu görülmektedir. Ayrıca Türkiye Bilim Raporu, muhakkak TÜBA'nın akademi, bilim ve eğitim dünyası ile ilgili yayımlanmış tek raporu değildir. Prof. Dr. Muzaffer Şeker'in daha önceki yıllarda Prof. Dr. İlhan Tekeli gibi akademi üyelerinin yapmış olduğu tematik çalışmaların, Türkiye Bilim Raporu'ndan sonra devam edeceğini bildirmesi, konunun daha derinlemesine ve farklı açılarıyla TÜBA tarafından gündemde tutulacağını göstermektedir. TÜBA'nın Türkiye Bilim Raporu da dahil olmak üzere bilimsel araştırma, kitap ve raporlamalarını açık kaynak politikasına bağlı olarak herkesin istifadesine TÜBA internet sitesi (www.tuba.gov.tr) üzerinden sunması da takdire şayandır. Bu sayede TÜBA yayınları daha fazla ilgiliye kolaylıkla ulaşabilmektedir.

Rapora ilişkin olarak köşe yazarları ve akademisyenlerce gazete, internet ve haber bültenleri vasıtasıyla kamuoyuna yönelik bilgilendirme ve değerlendirme çalışmaları yapıldığı göze çarpmaktadır. Bu raporun etki ve analizlerinin sadece eğitim dünyası ile sınırlı kalmadığını ve raporun kapsamından ötürü herkesi ilgilendirdiğini de göstermektedir.

Ülkelerin kalkınması ve gelişmesinin en temel destekleyicilerinden birisi yetişmiş nitelikli insan gücüdür. Sermaye, teknoloji gibi maddî varlıklara yapılan yatırımın sonuçları ve etkileri

kısa sürede görülebilir. Oysa insana yapılan yatırım, daha sabırlı olmayı gerektiren uzun vadeli sonuçlara sahiptir. Fakat insana yapılan yatırımın etkileri ve sonuçları daha kalıcıdır. Bu sebeple ülkelerin nitelikli insan gücü (beşerî sermaye kalitesi) ve ekonomik kalkınması arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok ampirik çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların ulaştığı neticeler, ekonomik kalkınma ve nitelikli insan gücü arasında aynı yönlü ilişkiyi göstermektedir. Nitelikli insan gücünü artırmak ise doğru eğitim politikaları izlemek ve bilim insanlarının uygulamaya yönelik etki ve etkinliğinin geliştirilmesi ile mümkündür.

Türkiye Bilim Raporu ve benzer nitelikte YÖK tarafından yayımlanan YÖK Araştırma ve Aday Araştırma Üniversitelerinin Performansları ile TÜBİTAK'ın yapmış olduğu Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi, yine ÖSYM Değerlendirme Raporları gibi raporlama çalışmaları, Türkiye'nin akademinin mevcut performansının fotoğrafını çeken ve birbirlerini tamamlayan çalışmalardır. Yapılan raporlamaların birlikte ve bütüncül olarak ele alınması, akademi, bilim ve eğitimde Türkiye'de aksayan noktaları göstermesi, iyileştirilmesi gereken alanların tespitini yapması ve sorunların birbirleri ile ilişkilerinin anlaşılması anlamında önemlidir. Sorunların bütüncül şekilde ele alınması izlenecek politikaların ve çözüm önerilerinin de çok yönlü olmasını sağlayacaktır. Bu bilinçle atılacak adımlar; bilim insanı, araştırmacı, mezun ve en nihayetinde insan gücünün kalitesi ve verimliliğini artıracaktır. Ayrıca doğru bilim ve eğitim politikası sadece akademinin kalitesini ve etkinliğini yükseltmeyecek, ülkenin topyekûn kalınmasına da katkı sunacaktır.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında Türkiye Bilimler Raporu, Scopus ve Microsoft Academic Graph (MAG) olmak üzere temel iki veri seti üzerinden Türkiye'deki tüm disiplinlere ait basılı makaleler, kitaplar, kitap serileri ve tebliğler gibi tüm bilimsel çalışmaların bibliyografik analizini yapmıştır. Rapor, kamuya açık verilerin derlenmesi ile hazırlanmış ve yazarların herhangi bir destek almadan, özkaynakları ile yürütmüş oldukları araştırmanın sonuçlarını göstermektedir.

Raporda dikkat çeken bir husus, 2000 sonrasında Türkiye'nin bilimsel yayın üretiminde yakaladığı ivmenin 2006 yılında yaşanan kırılma ile yavaşlamasıdır. Rapor, başka ülkeler

ile Türkiye'nin mukayesesini içeren başlıklar ile ülkemizin küresel anlamda akademik ve bilimsel yerinin anlaşılmasını da sağlamaktadır. Rapor, özellikle bilim ve teknoloji üretimde öncü kabul edilen ülkeler ile kıyaslandığında Türkiye'nin kendini daha fazla geliştirmesi gereken bir noktada olduğunu göstermekte ve gelişime muhtaç alanlarının belirlenmesi için üniversiteler, araştırmacılar ve yayınlar gibi üç ana başlıkta analizler yapmaktadır.

Rapor her ne kadar analizler ile akademik anlamda Türkiye'nin bir fotoğrafını çekiyor olsa da analizlerde ortaya çıkan sonuçların olası sebeplerini değerlendirmesi açısından özgün bir boyuta sahiptir. Devlet üniversiteleri ve vakıf üniversiteleri, kadın araştırmacılar ve erkek araştırmacılar, yeni kurulan üniversiteler ve köklü üniversiteler gibi sınıflandırmalar, raporun analizlerini zenginleştirmiş ve rapora yorum çeşitliliği sağlamıştır. Araştırmacının yaşı, üniversiteler arası transferleri, uluslararası bilimsel toplantılara katılımı, uluslararası iş birlikleri kapsamında ortak yazarlıkları, akademik yayın kalitesi gibi başlıklar da raporda masaya yatırılan hususlar arasında yer almaktadır.

Sonuç olarak Prof. Dr. Ufuk Akçığit ve Dr. Elif Özcan-Tok tarafından yapılan araştırma neticesinde rapor haline gelen ve TÜBA tarafından yayımlanan Türkiye Bilim Raporu, konunun paydaşı olarak nitelendirilebilecek üniversiteler ve araştırmacıların yayın performansları üzerine kapsamlı bir analiz ortaya koymaktadır. Akademik ürünlerde teknolojik ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak nicel anlamda yaşanan artışın nitelik boyutuna taşınabilmesi için sorunun tespit edilmesini kolaylaştıran bu tür çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

YÖK, TÜBA, TÜBİTAK ve ÖSYM gibi kurumların akademi, bilim dünyası ve eğitime yönelik raporlamalarının karar alıcılar tarafından bütüncül yaklaşımla, adeta birbirlerini tamamlayan raporlar şeklinde değerlendirilmesi sorunların etkili çözümünde rol oynayacaktır.

Doç. Dr. Cem Korkut

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi,
Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü, Ankara
ckorkut@ybu.edu.tr

ORCID ID: C. Korkut 0000-0002-1104-5330

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported (CC BY-NC-ND 4.0) Lisansı standartlarında; kaynak olarak gösterilmesi koşuluyla, ticari kullanım amacı ve içerik değişikliği dışında kalan tüm kullanım (çevrimiçi bağlantı verme, kopyalama, baskı alma, herhangi bir fiziksel ortamda çoğaltma ve dağıtma vb.) haklarıyla açık erişim olarak yayımlanmaktadır. / *This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported (CC BY-NC-ND 4.0) License, which permits non-commercial reuse, distribution and reproduction in any medium, without any changing, provided the original work is properly cited.*

Yayıncı Notu: Yayıncı kuruluş olarak Deomed bu makalede ortaya konan görüşlere katılmak zorunda değildir; olası ticari ürün, marka ya da kuruluşlarla ilgili ifadelerin içerikte bulunması yayıncının onayladığı ve güvence verdiği anlamına gelmez. Yayıncının bilimsel ve yasal sorumlulukları yazar(lar)ına aittir. Deomed, yayımlanan haritalar ve yazarların kurumsal bağlantıları ile ilgili yargı yetkisine ilişkin iddialar konusunda tarafsızdır. / **Publisher's Note:** The content of this publication does not necessarily reflect the views or policies of the publisher, nor does any mention of trade names, commercial products, or organizations imply endorsement by Deomed. Scientific and legal responsibilities of published manuscript belong to their author(s). Deomed remains neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.